

BÖLÜM 4 / CHAPTER 4

İNTERNET ORTAMINDA GÖRSEL VERİ EDİNİM YOLLARI SEÇİMİNDE TELİF HAKKI HASSASİYETİ

COPYRIGHT SENSITIVITY IN CHOOSING WAYS TO ACQUIRE VISUAL DATA ON THE INTERNET ENVIRONMENT

Mehmet Tevfik AĞDAŞ*

*Artvin Çoruh Üniversitesi, Borçka Acarlar Meslek Yüksekokulu, Artvin, Türkiye
e-posta: tevfikagdas@gmail.com

DOI: 10.26650/B/ET07.2020.012.04

ÖZ

Bu çalışmada, internet ortamından görsel veriler edinilirken telif hakkı konusunun yeri ve önemi araştırılmıştır. Örneklem evreni Artvin Çoruh Üniversitesi olarak belirlenmiş olup; veriler üniversite öğrencilerinden basit tesadüfi örnekleme yöntemi ile temin edilmiştir. Öğrencilere bilgisayar ortamında Google Form uygulaması aracılığıyla çevrimiçi anket ölçeği hazırlanarak çalışma başlığına uygun sorular sorulmuştur. Sorular öğrencilerin, internet ortamında sanatsal film, dizi veya herhangi bir hareketli görsel seçiminde nasıl bir yol izlediklerini, izledikleri yolları seçerken hangi faktörlerin etkili olduğunu ve telif hakkı hassasiyeti konusu üzerine haberdarlığını ve duyarlılığını ölçmeye yönelik olmuştur. Anket sonuçları SPSS programı aracılığıyla analiz edilip rapor hazırlanmıştır.

Anahtar Kelimeler: Telif Hakkı, Google Form, Görsel Veri

ABSTRACT

In this study, the place and importance of the subject of copyright was investigated while obtaining visual data on the internet environment. Artvin Çoruh University was selected as the sample universe and data were obtained from university students by the simple random sampling method. Students were asked questions appropriate to their working title through an online questionnaire using the Google Forms app online. The questions were aimed at measuring the way in which students chose artistic films, series or any animated visual on the internet, what factors are effective in choosing the paths they follow, and their awareness of and sensitivity to the subject of copyright. The results of the survey were analyzed and the report was prepared through the SPSS program.

Keywords: Copyright, Google Form, Visual Data

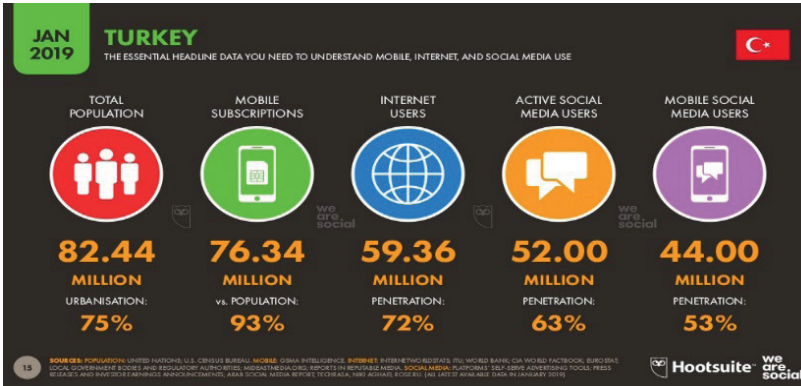
GİRİŞ

İnsanlık tarihi boyunca hep var olan iletişim 20. yüzyılların başından itibaren yeni ve farklı bir boyut kazanmıştır. Bu yeni ve farklı boyutla insanlar iletişimde bir adım daha ileri geçebilmiş, sesli ve görüntülü paylaşımlar yapabilmıştır. Bu yeni boyutun adı günümüzde internet olarak tanımlanmaktadır. Bu internet teknolojisi dünyada yaşayan insanları o kadar çok etkisi altına almıştır ki hatta 21. yüzyılın Bilişim Çağı olarak adlandırılmasına sebep olmuştur. Sanayide yeni konulara ilham olmuş ve Sanayi 4.0 ‘ın temelini oluşturmuştur. İnsanlar artık günlük hayatta işlerini yapabilmek için başka insanlarla yardımlaşmak yerine artık internet tabanlı makinelere yönelmiştir.

Bu kadar büyük ölçüde etkilere sahip olan internet teknolojisinin tarihçesi araştırıldığında şu bilgilere ulaşılmıştır; İlk zamanlar ARPANET olarak bilinen internet teknolojisi ABD Bombardıman uçaklarının karadan bilgisayar etkileşimi ile kontrol edilebilmesi için ortaya çıkmış bir teknolojidir. İnternet teknolojisinin ilk fikri MIT öğretim üyesi Licklider tarafından atılmıştır. Licklider, 1962’de “ARPA” adlı kurumun Veri İşleme Teknikleri Birimi başkanlığı görevini yapmıştır. ABD Savunma Bakanlığı tarafından, Pentagon ve Hava Kuvvetleri’nin bilgisayarlarını birbirine bağlaması için görevlendirilmiştir. Licklider, hayalindeki bilgisayar ağı için güçlü bir ekip kurmuştur. Grupların bilgi paylaşımı için 3 ayrı yere bilgisayar terminali kurularak ikisi MIT ve Berkeley üniversitelerine üçüncüsü de Kaliforniya’da bir bilgisayar firmasına bağlanmıştır. Licklider, 1964’te ARPA’dan ayrılıp üniversitesine (MIT) dönünce projeyi internet teknolojisinin gelişmesinde büyük rol oynayan diğer bilim adamı R. Taylor’la beraber yürütmüştür. Taylor, bir terminalle MIT’ye bağlı iken Berkeley’le de temas kurması gerekince merkezdeki başka terminale gidip bağlantı kurmak zorunda kalmıştır (“İnternet’in Tarihçesi”, 2013). Merkezdeki bir terminalin aynı anda 3 kurumla bağlantı kurabilmesi için bir yol aramışlardır. Çözüm olarak, çalışan bir internet ağı kurmak gerekmektedir. Taylor 1969’da yeni bilgisayarlar satın alarak dünyanın ilk bilgisayar ağını kurmuştur. Kaliforniya Üniversitesi’nin iki kampüsü, Stanford Araştırma Enstitüsü ve Utah Üniversitesi ağa bağlanmıştır. Bilgisayarlar arasında ilk mesaj 29 Ekim 1969’da Kaliforniya Üniversitesi’nden L. Kleinrock’ın “Login” kelimesini Stanford’a çekmesiyle gerçekleşmiştir. Önce “L” harfi yazılmış ve karşı taraf telefonda “L” harfi mesajı bildirim olarak alınmıştır. Ardından “o” harfi mesaj olarak gittikten sonra sistem çöküşü yaşanmış fakat tekrar çalıştırılmıştır. Dört merkez arasındaki sürekli bağlantı 5 Aralık 1969’da gerçekleştirilmiştir. Sisteme bağlı üniversite sayısı 1971’de 23 ve 1981’de 213’e yükselmiştir. ABD’nin Ulusal Bilim Vakfı (NSF) 1981’de CSNET’i kurunca kullanım yaygınlaşmıştır. ARPANET 1990’da kapanmıştır.

Türkiye’de ilk internet ağı projesi, 1991 yılında ODTÜ ve TÜBİTAK tarafından geliştirilmiştir. 1993 yılında ODTÜ Bilgi İşlem Daire Başkanlığı tarafından PTT’den kiralanan hat üzerinde testleri yapılmış ve aktif olarak kullanılmıştır. İnternet ağı o günden itibaren Türkiye’nin geneline yayılarak kullanılmaya başlamıştır (Ozgit & Çağiltay, 2018).

İnternet teknolojisinin günümüzdeki kullanımı oldukça artmıştır. Bu teknoloji bilgisayar faaliyetleri gösteren bütün cihazlarda kullanılmaktadır. We are social ve Hootsuite tarafından her yıl düzenlenen sosyal medya istatistikleri raporu incelendiğinde Türkiye’de internet teknolojisinin çok yaygın olarak kullanılmakta olduğu görülmektedir. Rapora göre, 2019 yılında 82,44 milyon nüfusa sahip olan Türkiye nüfusunun, %72’sini oluşturan 59,36 milyon internet kullanıcısı, nüfusun %63’ünü oluşturan 52 milyon aktif sosyal medya kullanıcısı ve nüfusun %53’ünü oluşturan 44 milyon mobil cihaz aracılığı ile sosyal medya kullanıcısı olduğu görülmektedir(KEMP, 2019).

Şekil 1: We Are Social 2019 Türkiye İnternet, Sosyal Medya ve Mobil Kullanıcı İstatistikleri

Dünya’da ve dolayısıyla Türkiye’de internet teknolojisi çok hızlı yayılarak insanların hayatında köklü değişikliklere yol açmıştır. İnsanlar günlük hayattaki birçok işlemlerini artık bilgisayarlar başında yapabilir duruma gelmiştir. Bunlara örnek verilecek olursa;

- Elektrik, su, doğalgaz ve telekomünikasyon faturası gibi birçok işlemlerim artık fatura ödeme noktalarına gidilmeden yapılabilmesi,
- Bankacılık işlemlerinin birçoğunun internet bankacılığı ile yapılabilmesi,
- Sesli ve görüntülü iletişim,
- Kitapların ve gazetelerin e-kitap ve e-dergi ara yüzleri ile tablet ve bilgisayarlardan okunabilmesi,
- Ticari veya bireysel reklam faaliyetlerinin internet sayfalarından yapılabilmesi,

- Görsel ve duysal medya ürünlerinin sunumunun ve paylaşımının yapılabilmesi gibi birçok işlem internet sayfalarından rahatlıkla yapılabilmektedir.

İnternet teknolojisinin yukarıda maddelerde verilmiş olan konular gibi birçok konuda insanların hayatında avantajlar sağladığı söylenebilir. Ancak, avantajların yanında internet teknolojisinin birçok dezavantajlı da olabilmektedir. Bunlardan biri telif hakkı konusudur.

İnternet ortamında her gün milyarlarca bilgi, belge, doküman, müzik, görsel resim ve video gibi birçok türde paylaşımlar yapılmaktadır. Bu verilerin bir kısmı eser sahiplerinin bizzat kendileri veya izinleri dâhilinde, bir kısmı ise eser sahibinin izni veya rızası olmadan yapılmaktadır. Eser sahiplerinin rızası olmadan yapılan bu paylaşımlar, esere ve eser sahiplerine ciddi zararlar vermekte ve daha üzücü olan tarafı belki de o eserlerin bir daha üretilmemesine yol açmaktadır. Bu sebeple sadece eser sahiplerine değil hatta o eserleri kullanan ve faydalanan diğer insanlara da zarar vermektedir. Dünya üzerinde bu tür durumların önlenmesi için devletler ve örgütler tarafından ulusal ve uluslararası, eser sahiplerini ve eserleri kullanan ve faydalanan insanları koruyan bir kanun olan telif hakkı kanunları çıkartılmıştır.

Eseri ve eser sahiplerini koruyan telif hakkı kelimesi, ulusal ve uluslararası dillerde farklı ifade edilse bile hep aynı amaca hizmet etmektedir. Bu kelime İngilizce 'de *copyright*, Fransızca 'da *droits d'auteurs*, İspanyolca'da *derechos de autor* ve Almanca'da *urheberrecht* olarak ifade edilmektedir. Türk dil kurumunun sözlüğündeki tanıma göre telif hakkı, “Bir fikir veya sanat eserini yaratan kişinin, bu eserden doğan haklarının hepsi, yazar hakkı”, hukuk sözlüklerinde ise “yazar hakkı; bir düşünsel eser yaratan kişinin o yapıt dolayısıyla sahip olduğu hak” olarak tanımlanmaktadır (Görmez, 2017). Herhangi bir yazarın kendi görüş ve düşüncelerini ifade edebilmek için ele almış olduğu konuyu başkaları ile fikir alışverişi yaparak ve kendisinden de bir şeyler ekleyerek orijinal bir eser meydana getirmesidir. Eser sahiplerinin eserlerinin üzerinde maddi manevi hakkına kısaca telif hakkı olarak adlandırılır (Sembhali & Küçüktiryaki, 2015).

Telif hakkı konusu, literatürde birçok çalışmanın inceleme alanı olmuştur. *Telif hakları hukukun yeni macerası: Sosyal medya* adlı çalışmada, paylaşma eylemi ekseninde sosyal medya ve telif hakkı konularının kesiştiği noktalara değinilmiştir (Kaynak & Koç, 2015). *Blockchain döneminde telif hakkı: A Sözcükler ve zorluklar* isimli çalışmada, telif hakkı alanındaki blockchain teknolojilerinin uygulanmasının yasal durumu ile ilgili çeşitli yönler araştırılmıştır (Savelyev A., 2018). *5G içinde telif hakkı koruması için histogram değişen tabanlı kör damgalama şeması* isimli çalışmada, beşinci nesil (5G) kablosuz iletişimde dijital görüntülerin telif hakkı koruması için hızlandırılmış sağlam özellik noktalarına dayalı yeni ve sağlam

bir görüntü filigranı şeması önerilmiştir (Manikandan & Masilamani, 2018). *Dijital filigram teknolojinin dayanan 3 boyutlu jeolojik gövde modeli için telif hakkı koruma yöntemi* isimli çalışmada, dijital filigran teknolojisinin telif hakkı korunmasındaki avantajları ve dezavantajları tanıtılmıştır (Zhang & Shen 2018). *Veri madenciliği ve telif hakkı: Telif hakkı için acı tatlı bir teknoloji hediyesi mi?* isimli çalışmada, Malezya Telif Hakkı Yasası 1987'nin, veri tabanı sahiplerinin rekabet gücü ile kamu çıkarları arasında bir denge kurmak için veri madenciliğinin faydalarından yararlanılması gerektiğini önerilmiştir (Tay v.d. 2016). *Basılı görüntülerin orijinalliği ve telif hakkı* doğrulması adlı çalışmada, kapsamlı deneysel analizler, ayrıntılı görüntülerin telif koruması için, dalga atom dönüşümünün (WAT) algısal görüntü karması ve dijital filigranlama teknikleri uygulaması sunulmuştur (Ahmad & Cheng, 2018). *Linkler ve telif hakları yasası* adlı çalışmada, yeni on yıl içerisinde devlet olarak telif hakkı konusunda nerede oldukları incelenilmiştir (Honkasalo, 2011). *Avusturya'da telif hakkı istisnalarının sonuçlarının hesaplanması* adlı çalışmada, Avusturya'da telif hakları yasasının dar ve sınırlı istisnalar içermesi sonucu oluşan maliyetler hesaplanılmıştır (Aufderheide v.d, 2018). *Telif hakkı yasası ve bilgi politikası planlaması: 1990'lı ve sonraki yıllarda kamu kullanım hakları* isimli çalışmada, Amerikan kolejlerinde, üniversitelerinde ve kütüphanelerinde kullanıcılar için sonuçlarına odaklanarak, kanundaki son gelişmeler özetlenmiştir. Gelişen bir telif hakkı yasasının temel etkilerini vurgulamak ve özellikle de kütüphanecilere, yöneticilere ve diğer politika yapıcılara yardımcı olmak amaçlanmıştır (Crews, 1995). *Multimedya ürünlerinin uluslararası telif hakkı kanunları uyarınca korunması* adlı çalışmada, multimedya ürünlerinin uluslararası telif hakkı kanunu, AT Veri Tabanı Direktifi, Bern Sözleşmesi, GATT TRIPS anlaşması ve WIPO Fikri Mülkiyet Anlaşması Taslağı'na atıfta bulunularak incelenmiştir (Beutler, 1997).

İnternet teknolojisinin sağlamış olduğu avantajlardan faydalanırken bütün bilgilerin sınırsız paylaşım hakkı olmadığı unutulmamalıdır. Eserlerin meydana gelmesinde bir eser sahibinin olduğu ve bu eserler üzerinde bir emek verilmiş olduğu bilinmesi ve hassasiyet gösterilmesi gereken bir konudur.

PROBLEM

Telif hakkı konusu, bu çalışmanın genel problemini oluşturmaktadır. Problemin çalışma sahası olarak internet ortamları seçilmiştir. İnternet ortamlarında telif hakkı konusu için bilimsel çalışmalar detaylı olarak incelenmiştir. Telif hakkı konusundaki literatür araştırmasının bir kısmına giriş bölümünde yer verilmiştir. Literatürde bu çalışma ile benzer problemi araştıran diğer çalışmaların bir kısmı;

İnternet telif hakkı: İnternet üzerine ileri telif hakkı isimli çalışmada, telif hakkı uygulaması çevrimiçi bağlamda incelenmiştir. Özellikler internetteki yayınlar ve çalışmaların kullanımıyla doğabilecek çeşitli telif hakları ve ayrıca federal yasalar altında sağlanan çevrimiçi servis sağlayıcıları için sorumluluk konusunda bazı sınırlandırmalar göz önünde bulundurulmuştur (Hayes, 2000).

Üniversite öğrencilerinin müzik ürünleri ve edinim yolları konusundaki tercihler isimli çalışmada, bilgisayar ve internetin üniversite öğrencilerinin müzik ürünleri alımlarına etkileri incelenmiştir. Öğrencilerin yasal ve yasal olmayan yollara ne sıklıkla başvurdukları araştırılmıştır (Kapancıoğulları & Yılmaz, 2015).

İnternette dijital müzik tüketimi: Tıklama akışı verilerinden kanıtlar isimli çalışmada, dijital çağda müzik ürünlerinin satışını incelemişlerdir. Lisanslı ve lisanssız indirmelerin eski satışlara nazaran nasıl değişiklik gösterdiği araştırılmıştır (Aguar & Martens, 2016).

Bu çalışmada, üniversite öğrencilerinin internet ortamlarında görsel verileri edinirken izledikleri yollarda telif hakkı hassasiyetinin bir etkisinin olup olmadığı merak konusu olmuştur. Öğrencilerin internet ortamlarında sinema filmleri, diziler, oyunlar ve kısa videoları edinimlerinde, lisanslı siteleri tercih edip etmedikleri, bir ücret ödeyip ödemedikleri, telif hakları ile ilgili ne kadar bilgili ve hassasiyet gösterme durumları araştırılmıştır.

YÖNTEM

Bu çalışmada, nitel araştırma desenlerinden biri olan örnek olay stratejisinden faydalanılmıştır. Araştırmada telif hakkı hassasiyeti araştırılmıştır. Örnek olay olarak, internet ortamlarından görsel medya verilerinin edinim yollarını seçerken telif hakkı konusunun yol seçimlerini ne kadar etkilediği ve bu konuda hassasiyet düzeyleri incelenmiştir.

Örneklem grubu için Artvin Çoruh Üniversitesi Borçka, Hopa ve Arhavi meslek yüksekokulu öğrencilerinden alınan veriler kullanılacaktır.

Çalışma ile yakın problemlere sahip akademik çalışmalar incelendiğinde, genellikle veri toplama aracı olarak anket kullanılmış olduğu gözlemlenmektedir. Örnek olarak, (Kapancıoğulları & Yılmaz, 2015) ve (Görmez, 2017) çalışmalarında veri toplamak için manuel anketi kullanmış ve başarılı sonuçlar elde etmişlerdir. Bu çalışmada, veri toplama aracı olarak anket kullanılmıştır.

Manuel anketlere nazaran daha hızlı veri toplamaya yarayan, hızlı, veri sonuçlarını grafiksel olarak ve SPSS programlarına uygun olarak Excel programı dokümanı hazırlayıp araştırmacıya sunan ve insan bilgisayar etkileşimi ile rahatlıkla kullanılan Google Form uygu-

laması, bu çalışmada veri toplama aracı olarak aktif bir şekilde çalışmanın her aşamasında kullanılmıştır.

Çalışmada problem olarak belirtilen telif hakkı hassasiyeti konusu için aşağıda belirtilen bazı sorulara cevap aranmıştır;

- Üniversite öğrencileri en çok hangi sitelerde vakit geçirir,
- Üniversite öğrencilerinden kendi internet ağını kullananlarının, diğer çevresel internet ağını kullananlara oranı,
- Öğrencilerin aylık gelirinin, internet üzerinden hiçbir ücret ödemediği dizi veya sinema filmi izleme konusundaki düşünceye etkisi,
- Öğrencilerin, internet üzerinden hiçbir ücret ödemediği dizi veya sinema filmi izleme konusundaki düşüncesinin, telif hakkı nedeniyle kaldırılan video, dizi veya sinema filmleri hakkındaki düşünceye etkisi,
- Öğrencilerin, internette ücretsiz indirilen oyunlar hakkında ne düşünüyorsunuz sorusuna en çok tercih ettikleri cevap,
- Öğrencilerin, internette ücretsiz indirilen oyunlar hakkında ne düşünüyorsunuz sorusuna verilen cevaplarda en çok tercih ettikleri cevabın, telif hakkı ve korunması ile ilgili reklamlar hakkındaki düşünceye etkisi,
- Öğrencilerin telif hakkı nedeniyle kaldırılan video, dizi veya sinema filmleri hakkında ne düşünüyorsunuz sorusuna en çok verdikleri cevabın telif hakkı ve korunması ile ilgili reklamlar hakkındaki düşünceye etkisi nedir?

Yukarıda belirtilmiş olan sorulara cevap alabilmek için, Google Form uygulamasında soruların cevaplarına götürebilecek anket soruları hazırlanmıştır. Anketin güvenilirlik ve geçerliliği için ters soru yöntemiyle çeldirici sorularda anket içerisinde sorulmuştur.

Çalışmada anket verilerinin ve soruların cevaplarının analizi için SPSS programından faydalanılmıştır. Bu program aracılığı ile sorulardan istatistiksel olarak alınan cevaplardan rapor hazırlanmış ve sonuç ve tartışma başlığı altında sunulmuştur.

BULGULAR

Araştırma verilerini toplamak için kullanılan ankette örneklem olarak üç ilçedeki öğrencilere sorular sorulmuş ve yanıtlar alınmıştır. Çalışmaya cevap veren öğrencilere hedef soruların haricinde anketin güvenilirlik ve geçerliliğine hizmet edebilecek ters soru tekniği ile çeldirici sorular sorulmuş ve geçerli olmayan örneklem cevapları anket sonuçlarından çıkarılmıştır. Ankete katılan toplam kişi sayısının son hali Google Form uygulamasında analiz edilmiş ve aşağıdaki Tablo 1’de özetlenmiştir.

Tablo 1: Google Form Ankete Katılım ve Geçerli Kişi Sayısı

Ankete katılan toplam kişi sayısı	250 kişi
Ankette geçerli sayılmayan kişi sayısı	39 kişi
Ankette geçerli sayılan toplam kişi sayısı	211 kişi

Tablo 1’de gösterilmekte olan ankete katılan toplam kişi sayısı iki yüz elli kişidir. Ankette çeldirici sorularla elenen geçerli sayılmayan kişi sayısı otuz dokuz kişidir. Ankette toplam olarak geçerli olduğu düşünülen ve çalışmada veri olarak kullanılan sorulara cevap veren toplam kişi sayısı iki yüz on bir kişi olmuştur. Ayrıca çalışma için ankette problem olarak belirtilen hedef sorular için faydalı olabileceği düşünülen yirmi iki soru sorulmuştur. Ankette çeldirici olabileceği düşünülen beş soru sorulmuş ve on yedi sorunun geçerli olabileceği kabul edilmiştir. Ankette sorulan sorulardan yedi tanesi aktif olarak kullanılmıştır.

Anket sonuçlarına göre problemde sorulan sorular teker teker analiz edilmiş ve SPSS programı aracılığı ile cevap alınmaya çalışılmıştır. Grafiksel verilerde Google Form uygulamasının grafiksel verilerinden de yararlanılmıştır.

Anket verilerine göre, “*üniversite öğrencileri en çok hangi sitelerde vakit geçirir*” sorusu SPSS programında analiz edilmiş ve frekans testi yapılarak cevaplandırılmıştır. Analiz sonuçları Tablo 2’de ayrıntılı bir şekilde gösterilmiştir.

Tablo 2: Üniversite Öğrencileri En Çok Hangi Sitelerde Vakit Geçirir Sorusunun Analiz Sonucu

Siteler	Frekans	Oran	Geçerli Oran	Kümülatif Oran
Sosyal Paylaşım	169	80,1	80,1	80,1
Haber	14	6,6	6,6	86,1
Dizi Sinema	14	6,6	6,6	93,4
Oyun	3	1,4	1,4	94,8
Video Paylaşım	11	5,2	5,2	100,0
Toplam	211	100,0	100,0	

Tablo 2’de üniversite öğrencilerinin en çok sosyal paylaşım sitelerinde vakit geçirdiği sonucu çıkmıştır. Toplam öğrencilerin iki yüz on bir öğrencinin, yüz altmış dokuz tanesi sosyal paylaşım sitelerinde, on dört tanesi haber sitelerinde, on dört tanesi dizi sinema sitelerinde, üç tanesi oyun sitelerinde ve on bir tanesi video paylaşım sitelerinde vakit geçirmekte olduğu sonucuna varılmıştır.

Anket verilerine göre, “*üniversite öğrencilerinden kendi internet ağını kullananlarının, diğer çevresel internet ağını kullananlara oranı*” sorusu SPSS programında analiz edilmiş

ve frekans testi yapılarak cevaplandırılmıştır. Analiz sonuçları Tablo 3’de ayrıntılı bir şekilde analiz edilmiş ve gösterilmiştir.

Tablo 3: Üniversite Öğrencilerinden Kendi İnternet Ağını Kullananlarının, Diğer Çevresel İnternet Ağını Kullananlara Oranı Analiz Sonucu

	Frekans	Oran	Geçerli Oran	Kümülatif Oran
Okul Ağı	1	0,5	0,5	0,5
Yurt Ağı	108	51,2	51,2	51,7
Kendi Mobil Ağı	84	39,8	39,8	91,5
Ev Ağı	16	7,6	7,6	99,1
Kafe Ağı	2	0,9	0,9	100,0
Toplam	211	100,0	100,0	

Tablo 3’de tablo sonuçları incelendiğinde üniversite öğrencilerinin sadece seksen dört tanesinin kendi internet ağını kullandığı sonucu çıkmaktadır. Kendi internet ağını kullananların diğer çevresel internet ağını kullananlara oranı %39,8 olduğu görülmektedir.

Anket verilerine göre, “Öğrencilerin aylık gelirinin, internet üzerinden hiçbir ücret ödemediği dizi veya sinema filmi izleme konusundaki düşünceye etkisi” sorusu SPSS programında analiz edilmiş ve Crosstabs testi yapılarak cevaplandırılmıştır. Analiz sonuçları Tablo 4’de ayrıntılı bir şekilde analiz edilmiş ve gösterilmiştir.

Tablo 4: Öğrencilerin aylık gelirinin, internet üzerinden hiçbir ücret ödemediği dizi veya Sinema filmi izleme konusundaki düşünceye etkisi

Aylık Gelir (TL)	1,00	2,00	3,00	4,00	5,00	Toplam
0-500	6	28	7	2	100	143
551-750	5	4	1	0	8	18
751-1000	3	3	0	2	10	18
1001-1500	2	2	0	0	10	14
1500-	1	4	1	0	12	18
Toplam	17	41	9	4	140	211

Tablo 4’de verilmiş olan verilere göre (*Ankette 1,00 ücretsiz izlemeler kaldırılınsı yayın sahibinin hakları korunsun, 2,00 yayının sahibinin izin verdiği film ve diziler sadece ücretsiz olsun, 3,00 filmler ücretli diziler ücretsiz olsun, 4,00 diziler ücretli filmler ücretsiz olsun, 5,00 hepsi ücretsiz olsun olarak temsil edilmiştir.*) aylık geliri, 0 ile 550 TL arasında olan öğrencilerin sayısı 143, 551-750 TL arasında olan öğrencilerin sayısı 18, 751 ile 1000 TL arasında olan öğrencilerin sayısı 18, 1001 ile 1500 TL arasında olan öğrencilerin sayısı 14 ve 1500 TL ve üzeri olan öğrencilerin sayısı 18 olduğu sonucuna varılmaktadır. Yine aynı tablo

incelendiğinde ücretsiz izlemeler kaldırılсын yayın sahibinin hakları korunsun cevabını veren öğrenci sayısının 17, yayın sahibinin izin verdiği film ve diziler sadece ücretsiz olsun cevabını veren öğrenci sayısı 41, filmler ücretli diziler ücretsiz olsun cevabını veren öğrenci sayısı 9, diziler ücretli filmler ücretsiz olsun cevabını veren öğrenci sayısının 4 ve hepsi ücretsiz olsun cevabını veren öğrenci sayısının 140 olduğu gözlemlenmiştir. Bu verilere göre öğrencilerin büyük çoğunluğu olan 143 kişinin geliri 0-551 TL arasında ve bu öğrencilerin 100 kişisi hepsi ücretsiz olsun seçeneğini, seçtiği analiz sonucuna varılmaktadır.

Anket verilerine göre, “Öğrencilerin internet üzerinden hiçbir ücret ödmeden dizi veya sinema filmi izleme konusundaki düşüncesinin, telif hakkı nedeniyle kaldırılan video, dizi veya sinema filmleri hakkındaki düşünceye etkisi ” sorusu SPSS programında analiz edilmiş ve Crosstabs testi yapılarak cevaplandırılmıştır. Analiz sonuçları Tablo 5’ de ayrıntı bir şekilde analiz edilmiş ve gösterilmiştir.

Tablo 5: Öğrencilerin internet üzerinden hiçbir ücret ödmeden dizi veya sinema filmi izleme konusundaki düşüncesinin, telif hakkı nedeniyle kaldırılan video, dizi veya sinema filmleri hakkındaki düşünceye etkisi

	Kaldırılması gereken bir durumdur. Katılıyorum.	Kaldırılması yanlıştır. Herkes istediği filme ücretsiz ulaşsın.	Kaldırılması olayına çok denk geliyorum. Moralim bozuluyor.	Sinema kaldırılсын, dizi ve video kaldırılmasın.	Dizi ve videolar kaldırılсын, sinema filmleri kaldırılmasın.	TOPLAM
Ücretsiz izlemeler kaldırılсын yayın sahibinin hakları korunsun.	13	3	0	0	1	17
Yayın sahibinin izin verdiği film ve diziler ücretsiz olsun.	27	11	1	0	2	41
Filmler ücretli diziler ücretsiz olsun	6	1	0	1	1	9
Diziler ücretli filmler ücretsiz olsun.	1	1	0	0	2	4
Hepsi ücretsiz olsun.	59	52	21	3	5	140
TOPLAM	106	68	22	4	11	211

Tablo 5’de verilmiş olan verilere göre, öğrencilerin internet üzerinden hiçbir ücret ödemeden dizi veya sinema filmi izleme konusundaki düşüncesi, ücretsiz izlemeler kaldırılсын yayın sahibinin hakları korunsun seçeneğini 17 kişi, yayın sahibinin izin verdiği film ve diziler sadece ücretsiz olsun seçeneğini 41 kişi, filmler ücretli diziler ücretsiz olsun seçeneğini 9 kişi, diziler ücretli filmler ücretsiz olsun seçeneğini 4 kişi, hepsi ücretsiz olsun seçeneğini 140 kişi seçmiştir. Bu sonuçlara bu soruya en çok verilen cevap 140 kişi ile hepsi ücretsiz olsun seçeneğidir. Tablo 5. tekrar incelendiğinde hepsi ücretsiz olsun seçeneği seçenlerin bir başka soru olan telif hakkı nedeniyle kaldırılan video, dizi veya sinema filmleri hakkındaki düşüncemiz sorusuna verdikleri cevaplar, kaldırılması olması gereken bir durumdur, katılıyorum seçeneğini seçen 59 kişi, kaldırılması yanlıştır, herkes istediği filme ücretsiz ulaşsın seçeneğini seçen 52 kişi ve diğer seçenekleri toplam 29 kişi seçmiştir. Bu tablodaki sorular ve soruların birbiri üzerindeki etkisi incelendiğinde hepsi ücretsiz olsun cevabını veren öğrencilerin yarısına yakını video, dizi veya sinema filmlerinin telif hakkı nedeniyle kaldırılmasını onayladığını göstermekte ve şu görüş ortaya çıkmaktadır: hepsi ücretsiz olsun ve kaldırılması olması gereken durumdur, katılıyorum seçeneğinin çeldirişidir. Hepsi ücretsiz olsun seçeneğini seçenlerin diğer yarısına yakını ise kaldırılması yanlıştır, herkes istediği filme ücretsiz ulaşsın seçeneğini seçmiştir. Ayrıca ücretsiz izlemeler kaldırılсын yayın sahibinin hakları korunsun seçeneğini seçenlerin, aynı zamanda telif hakkı nedeniyle video, dizi veya sinema filmlerinin kaldırılmasının olması gereken durumdur, katılıyorum seçeneğini seçtiği görülmektedir. Yayın sahibinin izin verdiği film ve diziler ücretsiz olsun seçeneğini seçenlerin bir kısmı aynı zamanda kaldırılması olması gereken durumdur, katılıyorum seçeneğini seçmiş ve bir kısmı ise kaldırılması yanlıştır, herkes istediği filme ücretsiz ulaşsın seçeneğini seçtiği anlaşılmaktadır.

Anket verilerine göre, “Öğrencilerin, internetten ücretsiz indirilen oyunlar hakkında ne düşünüyorsunuz sorusuna en çok tercih ettikleri cevap” sorusu SPSS programında analiz edilmiş ve Frekans testi yapılarak cevaplandırılmıştır. Analiz sonuçları Tablo 6. da ayrıntı bir şekilde analiz edilmiş ve gösterilmiştir.

Tablo 6: Öğrencilerin, İnternette Ücretsiz İndirilen Oyunlar Hakkındaki Düşüncesi

	Frekans	Oran	Geçerli Oran	Kümülatif Oran
1,00	16	7,6	7,6	7,6
2,00	30	14,2	14,2	21,8
3,00	10	4,7	4,7	26,5
4,00	15	7,1	7,1	33,6
5,00	140	66,4	66,4	100,0
Toplam	211	100,0	100,0	

Tablo 6’da verilmiş olan veriler (Ankette 1,00 telif hakkı söz konusu olduğu için indirmiyorum, satın alıyorum, 2,00 çok az sıklıkla indiriyorum, lisanssız kullanıyorum, 3,00 sahte lisanslı bulunan oyunları indirmiyorum, 4,00 çok az sıklıkla indiriyorum ve sahte lisanslı kullanıyorum, 5,00 ilgilenmiyorum olarak temsil edilmiştir.) incelendiğinde öğrencilerden, telif hakkı söz konusu olduğu için indirmiyorum, satın alıyorum seçeneğini seçenlerinin sayısı 16, çok az sıklıkla indiriyorum, lisanssız kullanıyorum seçeneğini seçenlerinin sayısı 30, sahte lisanslı bulunan oyunları indiriyorum seçeneğini seçenlerinin sayısı 10, çok az sıklıkla indiriyorum ve sahte lisanslı kullanıyorum seçeneğini seçenlerinin sayısı 15 ve ilgilenmiyorum seçeneğini seçenlerinin sayısı 140 olduğu anlaşılmaktadır. Öğrencilerin bu soruda en çok tercih ettikleri cevap ilgilenmiyorum seçeneği olmuştur. Ancak çalışmada telif hakkı hassasiyeti konusu araştırıldığından dolayı ikinci en çok tercih edilen çok az sıklıkla indiriyorum, lisanssız kullanıyorum seçeneği de dikkate alınmıştır.

Anket verilerine göre, “Öğrencilerin, internetten ücretsiz indirilen oyunlar hakkında ne düşünüyorsunuz sorusuna verilen cevaplarda en çok tercih ettikleri cevabın, telif hakkı ve korunması ile ilgili reklamlar hakkındaki düşünceye etkisi” sorusu SPSS programında analiz edilmiş ve Crosstabs testi yapılarak cevaplandırılmıştır. Analiz sonuçları Tablo 7’de ayrıntı bir şekilde analiz edilmiş ve gösterilmiştir.

Tablo 7: Öğrencilerin, İnternetten Ücretsiz İndirilen Oyunlar Hakkındaki Düşüncesinin telif hakkı koruması ile ilgili reklamlar hakkındaki düşünceye etkisi

	Yeterli ve Bilgilendiricidir	Yeterli bulmuyorum, insanların daha çok bilgilendirilmesi gerekir.	Bence yapılmasına hiç gerek yok.	İlgilenmiyorum.	Toplam
Telif hakkından dolayı indirmiyorum, satın alıyorum.	7	4	1	4	16
Çok az sıklıkla indiriyorum, lisanssız kullanıyorum.	9	13	5	3	30
Sahte lisanslı bulunan oyunları indiriyorum.	4	2	1	3	10
Çok az sıklıkla indiriyorum ve sahte lisansla kullanıyorum.	2	3	3	7	15
İlgilenmiyorum.	31	41	10	58	140
Toplam	53	63	20	75	211

Tablo 7’de verilmiş olan analiz sonuçları incelendiğinde, internetten ücretsiz indirilen oyunlar hakkındaki düşünce sorusuna en çok verilen cevap ilgilenmiyorum seçeneği olmuştur ve telif hakkı koruması ile ilgili reklamlar hakkındaki düşünce sorusuna en çok verilen cevabında ilgilenmiyorum seçeneği olduğu görülmektedir. Ancak çalışmada telif hakkı hassasiyeti konusu araştırıldığından, internetten indirilen oyunlar hakkındaki düşünce sorusunda ikinci en çok verilen cevap olan çok az sıklıkla indiriyorum, lisanssız seçeneğini seçenlerin aynı zamanda çoğunlukla, telif hakkı koruması ile ilgili reklamlar hakkındaki düşünce sorusuna cevabı yeterli bulmuyorum, insanların daha çok bilgilendirilmesi gerekir cevabı olmuştur.

Anket verilerine göre, “Öğrencilerin telif hakkı nedeniyle kaldırılan video, dizi veya sinema filmleri hakkında ne düşünüyorsunuz soruna en çok verdikleri cevabın telif hakkı ve korunması ile ilgili reklamların hakkındaki düşünceye etkisi nedir?” sorusu SPSS programında analiz edilmiş ve Crosstabs testi yapılarak cevaplandırılmıştır. Analiz sonuçları Tablo 8’de ayrıntı bir şekilde analiz edilmiş ve gösterilmiştir.

Tablo 8: Öğrencilerin telif hakkı nedeniyle kaldırılan video, dizi veya sinema filmleri hakkında ne düşünüyorsunuz soruna en çok verdikleri cevabın telif hakkı ve korunması ile ilgili reklamların hakkındaki düşünceye etkisi nedir? Sorusunun analiz sonuçları

	Yeterli ve Bilgilendiricidir	Yeterli bulmuyorum, insanların daha çok bilgilendirilmesi gerekir.	Bence yapılmasına hiç gerek yok.	İlgilenmiyorum.	Toplam
Kaldırılması olması gereken bir durumdur. Katılıyorum.	32	41	2	31	106
Kaldırılması yanlıştır. Herkes istediği filme ücretsiz ulaşsın.	12	15	11	30	68
Kaldırılması olayına çok denk geliyorum. Moralim bozuluyor.	6	4	4	8	22
Sinema kaldırılсын, dizi ve video kaldırılmasını.	0	3	0	1	4
Dizi ve videolar kaldırılсын, sinema filmleri kaldırılmasını.	3	0	3	5	11
Toplam	53	63	20	75	211

Tablo 8’de verilmiş olan analiz sonuçları incelendiğinde, öğrencilerin telif hakkı nedeniyle kaldırılan video, dizi veya sinema filmleri hakkında ne düşünüyorsunuz sorunda seçmiş oldukları seçeneklerin frekansı, kaldırılması olması gereken bir durumdur, katılıyorum 106 kişi, kaldırılması yanlıştır, herkes istediği filme ücretsiz ulaşsın 68 kişi, kaldırılması olayına çok denk geliyorum, moralim bozuluyor 22 kişi, sinema kaldırılmsın dizi ve video kaldırılmasın 4 kişi ve diziler ve videolar kaldırılmsın, sinema filmleri kaldırılmasın 11 kişi olduğu gözlemlenmiştir. Ayrıca telif hakkı ve koruması il ilgili reklamların hakkındaki düşünce sorusunda öğrencilerin seçmiş oldukları seçeneklerin frekansları, yeterli ve bilgilendiricidir 53 kişi, yeterli bulmuyorum, insanların daha çok bilgilendirilmesi gerekir 63 kişi, bence yapılmasına hiç gerek yok, 20 kişi ve ilgilenmiyorum 75 kişi olduğu gözlemlenmiştir. Soruların birbiri üzerinde etkisi incelendiğinde kaldırılması olması gereken bir durumdur, katılıyorum seçeneğini seçenlerin, 32 kişisi yeterli ve bilgilendiricidir seçeneğini seçtiği, 41 kişisi yeterli bulmuyorum, insanların daha çok bilgilendirilmesi gerektiği seçeneğini, 2 kişisi bence yapılmasına hiç gerek yok seçeneğini ve 31 kişisi ilgilenmiyorum seçeneğini seçtiği görülmektedir. Burada kaldırılması olması gereken bir durumdur, katılıyorum sorusunun çeldiricileri, bence yapılmasına hiç gerek yok seçeneği ve ilgilenmiyorum seçenekleri olmuştur. Analiz sonuçlarına göre, öğrencilerden kaldırılması yanlıştır, herkes istediği filme ücretsiz ulaşsın seçeneğini seçenlerin, 12 kişisi reklamları yeterli ve bilgilendirici bulmuştur, 15 kişisi reklamları yeterli bulmamış, daha fazla bilgilendirme yapılması gerektiğini, 11 kişisi reklamların yapılmasına gerek olmadığını düşünmüş ve 30 kişisi ilgilenmediğini belirtmiştir. Kaldırılması olayına çok denk geliyorum, moralim bozuluyor seçeneğini seçenlerin 6 kişisi reklamlar yeterlidir ve bilgilendiricidir seçeneğini, 4 kişisi reklamları yeterli bulmadığını ve insanların daha çok bilgilendirilmesi gerektiğini, 4 kişisi reklamların yapılmasına gerek olmadığını düşünmüş ve 30 kişisi ilgilenmediğini belirtmiştir. Sinema filmleri kaldırılmsın, dizi ve videolar kaldırılmasın seçeneğini seçenlerin, 3 kişisi reklamlar yeterlidir ve bilgilendiricidir seçeneğini seçmiş ve 1 kişisi ise telif hakkı ile ilgili reklamlarla ilgilenmediğini belirtmiştir. Dizi ve videolar kaldırılmsın, sinema filmleri kaldırılmasın seçeneğini seçenlerin, 3 kişisi reklamlar yeterlidir ve bilgilendiricidir seçeneğini seçmiş, 3 kişisi telif hakkı ile ilgili reklamlara gerek olmadığını düşünmüş ve 5 kişisi ilgilenmediğini belirtmiştir.

Bu çalışma başlığı altında sunulmuş olan analiz sonuçları sonuç ve tartışma başlığında detaylı olarak tartışılıp sonuç ve öneriler belirtilecektir.

SONUÇ VE TARTIŞMA

Bu çalışmada, üniversite öğrencileri internet ortamlarında veri ediniminde bulunurken telif hakkı hassasiyetine gösterdikleri önemin araştırılması amaçlanmıştır. Türkiye’deki bilim-

sel araştırmalar incelendiğinde, Kapancıoğulları ve Yılmaz (2015) alışmalarında üniversite öğrencilerinin müzik edinim yolları konusundaki düşünceleri üzerine telif hakkı hassasiyeti konusunu araştırdığı görülmüştür. Bu sebeple bu çalışmada da üniversite öğrencilerinin görsel veri edinim yolları seçiminde telif hakkı hassasiyetinin yeri ve önemi araştırılmıştır. Örneklem evreni olarak Artvin Çoruh Üniversitesi öğrencileri belirlenmiş olup; veriler öğrencilerden basit ve tesadüfi örnekleme yöntemi ile temin edilmiştir. Veri toplama aracı olarak Google Form anket uygulaması kullanılmış ve geçerli olduğu düşünölen veriler elde edilmiştir. Veri analiz aracı olarak SPSS programından faydalanılmıştır. Çalışmada problem olarak kabul edilen, görsel verilerde telif hakkı hassasiyeti konusunun analiz edebilmesi için bazı sorular hazırlanmıştır. Bu sorular yöntem başlığı altında sorulmuş ve bulgular başlığı altında istatistiksel olarak analizleri yapılmıştır.

Araştırma probleminin çözümü için hazırlanan sorular analiz edildiğinde elde edilen verilere göre soruların cevapları şu şekildedir;

- Üniversite öğrencileri en çok hangi sitelerde vakit geçirir,

Örneklemlerin vermiş olduğu cevapların analiz sonuçlarına göre, üniversite öğrencileri %80,1 oranla sosyal paylaşım sitelerinde vakit geçirdiği sonucu çıkmıştır.

- Üniversite öğrencilerinden kendi internet ağını kullananlarının, diğer çevresel internet ağını kullananlara oranı,

Üniversite öğrencilerinin %39,8'i kendi internet ağını kullanmakta ve %60,2'si çevresel internet ağını kullanmakta olduğu sonucu çıkmıştır.

- Öğrencilerin aylık gelirinin, internet üzerinden hiçbir ücret ödemedenden dizi veya sinema filmi izleme konusundaki düşünceye etkisi,

Analiz sonuçlarına göre dizi ve filmlerin hepsinin ücretsiz olması gerektiğini seçenler, 0 ile 550 TL arasında gelire sahip öğrencilerin %70'i, 551 750 TL arasındaki gelire sahip öğrencilerin % 44,4 'ü, 751 ile 1000 TL arasında gelire sahip öğrencilerin %55,5'i, 1001 ile 1500 TL arasında gelire sahip öğrencilerin %71,4'ü ve 1501 ve üzeri gelire sahip öğrencilerin 0,66'sını oluşturduğu gözlemlenmiştir. Bu verilere göre telif hakkı hassasiyetinin aylık gelir ile anlamlı bir ilişkisinin olmadığı sonucu çıkarılmıştır.

- Öğrencilerin, internet üzerinden hiçbir ücret ödemedenden dizi veya sinema filmi izleme konusundaki düşüncesinin, telif hakkı nedeniyle kaldırılan video, dizi veya sinema filmleri hakkındaki düşünceye etkisi,

Analiz sonuçlarına göre, öğrencilerin internet üzerinden hiçbir ücret ödmeden dizi veya sinema filmi izleme konusundaki düşünceleri analiz edildiğinde %27'lik kısım öğrencinin telif hakkı hassasiyetine uygun cevap verdiği, %73'lük kısmın ise telif hakkı hassasiyetine uygun cevap vermediği gözlemlenmiştir. Telif hakkı hassasiyetine uygun cevap veren öğrencilerin %68'nin, telif hakkı nedeniyle kaldırılan video, dizi veya sinema filmleri hakkındaki düşüncede de telif hakkına uygun cevap verdiği gözlemlenmiştir.

- Öğrencilerin, internetten ücretsiz indirilen oyunlar hakkında ne düşünüyorsunuz sorusuna en çok tercih ettikleri cevap,

Analiz sonuçlarına göre öğrencilerin %66,4 bu soruya ilgilenmiyorum cevabı vermiştir. Çalışmada ama telif hakkı hassasiyetini ölçmek olduğunda oyunlarla ilgilenmeyen % 66,4 kişinin cevabı dikkate alınmamış ve geri kalanlar üzerinden matematiksel oran hesabı yapılmıştır. Matematiksel oranlar sonucunda oyunlarla ilgilenenlerin %29'u telif hakkı söz konusu olduğu için indirmiyorum, satın alıyorum, seçeneğini seçmiş yani telif hakkı hassasiyetine uygun cevap vermiştir. Ancak ilgilenenlerin %71'i telif hakkı hassasiyetine uygun sayılabilecek cevapları seçmiştir.

- Öğrencilerin, internetten ücretsiz indirilen oyunlar hakkında ne düşünüyorsunuz sorusuna verilen cevaplarda en çok tercih ettikleri cevabın, telif hakkı ve korunması ile ilgili reklamlar hakkındaki düşünceye etkisi,

Analiz sonuçlarına göre, internetten ücretsiz indirilen oyunlar hakkındaki düşünce sorusuna en çok verilen cevap ilgilenmiyorum seçeneği olmuştur ve telif hakkı korunması ile ilgili reklamlar hakkındaki düşünce sorusuna en çok verilen cevabında ilgilenmiyorum seçeneği olduğu görülmektedir. Ancak çalışmada telif hakkı hassasiyeti konusu araştırıldığından, internetten indirilen oyunlar hakkındaki düşünce sorusunda ikinci en çok verilen cevap olan çok az sıklıkla indiriyorum, lisanssız kullanıyorum seçeneğini seçenlerin aynı zamanda çoğunlukla, telif hakkı korunması ile ilgili reklamlar hakkındaki düşünce sorusuna cevabı yeterli bulmuyorum, insanların daha çok bilgilendirilmesi gerekir cevabı olmuştur.

- Öğrencilerin telif hakkı nedeniyle kaldırılan video, dizi veya sinema filmleri hakkında ne düşünüyorsunuz sorusuna en çok verdikleri cevabın telif hakkı ve korunması ile ilgili reklamların hakkındaki düşünceye etkisi nedir?

Analiz sonuçlarına göre, öğrencilerin telif hakkı nedeniyle kaldırılan video, dizi veya sinema filmleri hakkındaki düşüncesi incelendiğinde sonuçların %47'sinin kaldırılması yani telif hakkı hassasiyetine uygun olduğu %53'nün uygun olmadığı gözlemlenmiştir. Telif hakkı

hassasiyetine uygun cevap veren öğrencilerin %71'i başka bir soru olan telif hakkı ve korunması ile ilgili reklamlar hakkındaki düşünceniz isimli soruda reklamlardan haberdar olduğu ve “yeterlidir” veya “yeterli değildir” şeklinde görüşleri olmuştur.

Çalışmada elde edilmiş bütün sorular ve sorulara cevap olarak bulunan bulgu sonuçları incelendiğinde, üniversite öğrencilerinin azınlık sayılabilecek bir grubu için internet ortamlarında görsel veri edinimlerinde telif hakkı hassasiyeti belirtileri gözlemlenmiştir. Hassasiyet belirtileri gösteren öğrencilerin büyük çoğunluğunun telif hakkı ile ilgili reklamlardan haberdar olduğu anlaşılmıştır. Telif hakkı hassasiyeti belirtileri göstermeyen öğrencilerin reklamlardan ve tanıtımlardan haberdar olmadığı anlaşılmıştır.

Bu çalışmanın gerçekleşmesinde bazı kısıtlılıklar gözlemlenmiştir.

- Çalışmada veriler Artvin Çoruh Üniversitesinin 3 meslek yüksekokulundan 12 farklı bölümden rastgele seçilmiş öğrenciler ile gerçekleştirilmiştir. Ancak bu kısıtlılık konusunda, seçilen öğrencilerin tam ve doğru olarak çalışmanın bütün evreni temsil ettiği kabul edilmiştir.
- Çalışmanın konusunun telif hakkı kanunu ile ilişkisi olması sebebiyle öğrencileri ceza alma korkusu taşınması araştırma sonuçlarını etkileyebilir. Ancak bu kısıtlılık için sorular öğrencinin güven içerisinde cevap verebileceği şekilde hazırlanmış ve hiçbir katılımcının hiçbir bilgisinin depolanmayacağı ve paylaşılmayacağı öğrencilere belirtilmiştir.
- Katılımcıların yanlış veya rastgele cevap vermesi. Bu kısıtlılığın çözümü için anket sorularında ters teknik ile çeldirici sorular kullanılmış ve geçerli sayılmayacak cevaplar anket verilerinden çıkarılmıştır.

Çalışmanın özgün yönleri;

1. Türkiye’de yapılmış olan akademik çalışmalar incelendiğinde internet ortamında görsel verilerin bir arada telif hakkı hassasiyeti örneğine rastlanmamıştır.
2. Çalışmada manuel anket yerine insan bilgisayar etkileşimi sağlayan Google Form uygulaması kullanılmıştır.
3. Çalışma için evren olarak Artvin Çoruh Üniversitesi öğrencileri kullanılmıştır.

Sonuç olarak bu çalışma verilerine göre, telif hakkı konusunda farkındalığı olan öğrencilerde telif hakkı hassasiyeti belirtileri diğer öğrencilere nazaran daha çok görülmüştür. Bu sebeple üniversite öğrencilerinin internet ortamlarında veri edinimleri konusunda telif hakkı hassasiyetini arttırmak için telif hakkı ve korunması ile ilgili reklamlar ve tanıtımların daha fazla gündeme gelmesi gerektiğini önermekteyiz.

KAYNAKLAR / REFERENCES

- Aguiar, L., & Martens, B. (2016). Digital music consumption on the Internet: Evidence from clickstream data. *Information Economics and Policy*, 34, 27–43. <https://doi.org/10.1016/j.infoecopol.2016.01.003>
- Ahmad, F., & Cheng, L.-M. (2018). Authenticity and copyright verification of printed images. *Signal Processing*, 148, 322–335. <https://doi.org/10.1016/j.sigpro.2018.02.029>
- Aufderheide, P., Pappalardo, K., Suzor, N., & Stevens, J. (2018). Calculating the consequences of narrow Australian copyright exceptions: Measurable, hidden and incalculable costs to creators. *Poetics*, 69, 15–26. <https://doi.org/10.1016/j.poetic.2018.05.005>
- Beutler, S. (1997). The protection of multimedia products under international copyright law. *Computer Law & Security Review*, 13(4), 253–260. [https://doi.org/10.1016/S0267-3649\(97\)88855-3](https://doi.org/10.1016/S0267-3649(97)88855-3)
- Crews, K. D. (1995). Copyright law and information policy planning: Public rights of use in the 1990s and beyond. *Journal of Government Information*, 22(2), 87–99. [https://doi.org/10.1016/1352-0237\(94\)00041-7](https://doi.org/10.1016/1352-0237(94)00041-7)
- Görmez, E. (2017). Üniversite öğrencilerinin “Telif Hakkı” kavramı hakkındaki düşünceleri üzerine bir durum çalışması. *Uluslararası Eğitim Bilimleri Dergisi*, 11, 38–54.
- Hayes, D. L. (2000). Internet copyright: Advanced copyright issues on the internet. *Computer Law & Security Review*, 16(6), 363–377. [https://doi.org/10.1016/S0267-3649\(00\)06002-7](https://doi.org/10.1016/S0267-3649(00)06002-7)
- Honkasalo, P. (2011). Links and copyright law. *Computer Law & Security Review*, 27(3), 258–266. <https://doi.org/10.1016/j.clsr.2011.03.011>
- İnternet’in Tarihçesi. (2013, Ekim 7). İTÜ Bilgi İşlem Daire Başkanlığı. Geliş tarihi gönderen <http://bidb.itu.edu.tr/seyir-defteri/blog/2013/09/07/internet'in-tarih%C3%A7esi>
- Kapancıoğulları, C. Y. Ö., & Yılmaz, C. (2015). Üniversite öğrencilerinin müzik ürünleri ve edinim yolları konusundaki tercihleri. *Karamanoğlu Mehmetbey Üniversitesi Sosyal Ve Ekonomik Araştırmalar Dergisi*, 2007(1), 272–281.
- KEMP, S. (2019, Ağustos 30). Digital in 2019: World’s Internet Users Pass The 4 Billion Mark. We Are Social. Geliş tarihi gönderen <https://wearesocial.com/blog/2019/01/digital-2019-global-internet-use-accelerates>
- Manikandan, V. M., & Masilamani, V. (2018). Histogram shifting-based blind watermarking scheme for copyright protection in 5G. *Computers & Electrical Engineering*, 72, 614–630. <https://doi.org/10.1016/j.compeleceng.2018.03.007>
- Ozgit, A ve Çağltay, K. (2018). Türkiye’de İnternet: Dünü, Bugünü, Yarını. Yayınlanmamış rapor, ODTÜ-BİDB 2018.
- Savelyev, A. (2018). Copyright in the blockchain era: Promises and challenges. *Computer Law & Security Review*, 34(3), 550–561. <https://doi.org/10.1016/j.clsr.2017.11.008>
- Sembhali, M. B., & Küçüktiryaki, M. (2015). Telif hakkının fikhî hükmüne bir bakış. *Diyanet İlmî Dergi*, 2, 147–159.
- Tay, P. S., & Sik, C. P. (2016). Data mining and copyright: A bittersweet technology gift for copyright owners and the Malaysian public? *Computer Law & Security Review*, 32(6), 898–906. <https://doi.org/10.1016/j.clsr.2016.07.008>
- Zhang, X., & Shen, Z. (2018). Copyright protection method for 3D model of geological body based on digital watermarking technology. *Journal of Visual Communication and Image Representation*. <https://doi.org/10.1016/j.jvcir.2018.12.013>